

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)
Postboks 8019 Dep

0030 Oslo

Vår ref:
24/00181-2

Saksbehandler:
Inger Aasgaard

Dato:
11. mars 2024

Barneombudets hørings svar - forslag til endringer i integreringsloven, folketrygdloven og tannhelseloven (innstramminger)

Barneombudet takker for muligheten til å komme med innspill til forslag til endringer i integreringsloven, folketrygdloven og tannhelseloven med høringsfrist 11. mars 2024.

Vi har noen overordnede kommentarer til departements vurdering av lovforslagenes betydning for barns rettigheter. I tillegg vil vi kommentere forslaget om å innføre et krav om tolv måneder forutgående medlemskap i folketrygden for rett til engangsstønad ved fødsel og adopsjon. Barneombudet mener departementet burde gjort en mer inngående vurdering av hvilke konsekvenser forslaget vil ha for barn med foreldre som rammes av forslaget. Vi mener ytterligere at ettersom forslaget innebærer et økt press på de sosiale tjenestene, må departementet forsikre seg om at barns rettigheter ivaretas av Nav.

1. Kort høringsfrist

Barneombudet vil innledningsvis bemerke at høringsfristen er på under tre uker, og dermed avviker betydelig fra føringen i utredningsinstruksens § 3-3 om at høringsfristen normalt skal være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker. Tidligere høringsrunder knyttet til de ulike innstrammingsforslagene, samt midlertidige endringer i lovverket som følge av ankomstene fra Ukraina, har også hatt høringsfrister som avviker fra utredningsinstruksens krav. Barneombudet mener dette er til hinder for at man får gjort gode vurderinger av hvilke konsekvenser tiltakene vil ha for barns rettigheter. Det er etter vårt syn særlig uheldig med korte høringsfrister, når det foreslås permanente lovendringer.

2. Vurderingen av om et botidskrav for rett til engangsstønad er til barnets beste

Barneombudet synes det er positivt at departementet i høringsnotatets kapittel tre redegjør for de rettslige rammene som ligger til grunn for lovforslagene, herunder vurderingen av barnets rettigheter i punkt 3.3. Dette er i tråd med forpliktelsen som følger av blant annet Grunnloven § 104 annet ledd og FNs barnekonvensjon artikkel 3.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Det er også svært positivt at departementet har vurdert hvorvidt forslaget om innføring av botidskrav for rett til engangsstønad ved fødsel og adopsjon er til barnets beste, jf. høringsnotatets punkt 7.4.1, og hvordan dette påvirker barns rett til en tilstrekkelig levestandard.

Vi mener imidlertid at vurderingen av om forslaget om innføring av botidskrav for rett til engangsstønad med fordel kunne vært mer inngående, med tanke på hvilke konsekvenser forslaget vil ha for barn med foreldre som rammes av forslaget. Departementet skriver i punkt 7.4.1, fjerde avsnitt, at konsekvensene for denne gruppen barn vil bli nærmere vurdert senere i høringsnotatet. Etter vår forståelse er denne hovedsakelig begrenset til en vurdering av at barn til personer berørt av forslaget vil være ivaretatt gjennom andre ordninger, som økonomisk sosialhjelp.

Sett hen til at regjeringen har foreslått flere andre økonomiske innstrammingsiltak rettet mot nyankomne flyktninger med kort botid, som endringen i barnetrygdloven om rett til etterbetaling av barnetrygd, mener Barneombudet at departementet burde sett nærmere på levestandarden til denne gruppen barn og om denne er på et nivå som sikrer at barna får oppfylt sine rettigheter etter norsk lov. Barn påvirkes direkte av sin families samlede økonomiske situasjon, og innstramminger i økonomisk støtte rettet mot foreldre vil følgelig kunne påvirke barns levestandard i negativ retning.

3. Økt press på sosiale tjenester fordrer styrket barneperspektiv i Nav

Som nevnt over legger departementet til grunn i punkt 7.4.1 at barn av mødre som ikke oppfyller medlemskapskravet vil være ivaretatt gjennom andre ordninger, som økonomisk sosialhjelp. Barneombudet mener dette er en bristende forutsetning i departementets vurdering, ettersom en rekke undersøkelser over tid har vist manglende ivaretagelse av barns behov når foreldre søker om økonomisk sosialhjelp.¹

Som departementet er kjent med, har Helsetilsynet nylig avsluttet et landsomfattende tilsyn om dette temaet. Det er avdekket lovbrudd ved over 80 prosent av Nav-kontorene det er ført tilsyn med. Helsetilsynet uttaler at resultatene viser at Nav-kontorene i for liten grad sørger for forsvarlige kartlegginger, vurderinger og beslutninger av barns behov. Dette kan medføre at barna i familiene ikke får en levestandard som ivaretar deres individuelle behov for utvikling.² Arbeids- og velferdsdirektoratet har også nylig gjennomført en undersøkelse med landets 12 største kommuner, som viser at flere trenger økonomisk sosialhjelp og andre sosiale tjenester, og at førstelinjen er under press.³

Barneombudet anerkjenner at regjeringens innstrammingsiltak er et virkemiddel for å unngå ytterligere press på de kommunale tjenestene, som eksempelvis de sosiale tjenestene i Nav. Vi mener imidlertid at når det foreslås lovendringer som vil øke sannsynligheten for at en allerede sårbar gruppe mennesker vil trenge sosiale tjenester som økonomisk sosialhjelp, må departementet samtidig forsikre seg om at barna som rammes av tiltakene får sine rettigheter ivaretatt.

¹ Se eks Helsetilsynet 19.12.2023 [Nav må ta omsyn til barna sine behov når familiar treng økonomisk sosialhjelp | Helsetilsynet](#); Helsetilsynets rapport 4/2022; Riksrevisjonen Dok 3:11 (2013-2014); Helsetilsynets rapport 2/2013

² Ekspertgruppen om barn i fattige familier (2023): «En barndom for livet» s. 9

³ Kalstø, Å.M. og Nicolaisen, H. (2024): «*Sosialhjelp og sosiale tjenester i 2023 – Flere mottakere og press på førstelinjen*», Arbeid og velferd no. 1/24

Å leve i en familie med lite penger utfordrer grunnleggende rettigheter barn har etter norsk lov. Departementet må derfor gi klare føringer til sine underliggende etater, herunder Arbeids- og velferdsdirektoratet og Nav-kontorene, om at Nav er forpliktet til å gjøre konkrete og individuelle vurderinger av barns behov og sikre at deres rettigheter ivaretas. Barneombudet mener et viktig virkemiddel for å sikre dette er at hensynet til barnets beste og barns rett til å bli hørt, jf. Grunnloven § 104 første og annet ledd og barnekonvensjonen artikkel 3 og artikkel 12, lovfestes i lov om sosiale tjenester.

Med vennlig hilsen

Ivar Stokkereit
fagsjef

Inger Aasgaard
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.